

Andris Špats,

Zemnieku saimniecība – pētnieciskā jaunsaimniecība Gundegas

Vidrižu pag., Limbažu novads.

andris.spats@gmail.com

Tālr. 2612 8457

Zemkopības ministrija
ministram, god. Armandam Krauzem

Ziņojums

par ZM projektu dabas katastrofai pielīdzināto zaudējumu segšanai 2025.g.

Izanalizēju no Latvijas Augļkopju asociācijas saņemtos ZM izstrādāto projektu- ražas zaudējumu kompensācijas aprēķinu tabulas, ja zaudējumi vairāk par 20%.

Dabas katastrofai pielīdzina zaudējumus ja tie ir vairāk par 30% (nevis 20%!) un zaudējumem ir tieša saistība ar klimatu (ES Pamatnostādnes...). Zaudējumu kompensāciju nosaka sekojoši zemnieku tiesības garantējoši ES dokumenti:

1. Eiropas Savienības Pamatnostādnes par valsts atbalstu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos 2014.–2020.gadam.(52014XC0701(01))
2. Komisijas Regula (ES) 2022/2472 (2022. gada 14. decembris), ar kuru, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu, dažu kategoriju atbalstu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgu ar iekšējo tirgu. (Dokuments attiecas uz EEZ) . 4. iedaļa. **Atbalsts, kura mērķis ir atlīdzināt dabas katastrofu nodarītu kaitējumu lauksaimniecības nozarē 37. pants:**
3. **Zināms, ka regulas nav tiesības valstīm mainīt, atšķirībā no direktīvām.**
ZM zīmīgi ignorē MK jau 2023.g. pieņemto lēmumu iepriekšējās valdības sastāvā, Regulas 37. panta 4. punktu un 8. punkta beigu daļu un 10. punktu:

Ar dabas katastrofu saistītas atbalsta shēmas ievieš trīs gadu laikā un atbalstu izmaksā četru gadu laikā no dienas, kad dabas katastrofa notikusi.

8. ...Lai aprēķinātu labuma guvēja ikgadējo lauksaimniecisko produkciju, **drīkst izmantot indeksus**, ja izmantotā aprēķina metode ļauj noteikt labuma guvēja faktiskos zaudējumus attiecīgajā **gadā**.

10. Atbalsts un visi citi maksājumi, kas saņemti, lai kompensētu zaudējumus, tai skaitā maksājumi saskaņā ar apdrošināšanas polisēm, nepārsniedz 100 % no attiecināmajām izmaksām.

Cik bieži ir bijušas normālas ražas pēdējos 20 gados?

1. Saimniecību līmenī, **ja nav negatīvā klimata ietekme** bijusi, tad "normālo ražu" rēķinā līdzīgi kā atsūtīts pielikumos.

2. ZM Rīgas ierēdņi nezina to, ka dārzkopjiem sākot ar 2014. gadu kaut kur Latvijā katru gadu uzbrūk vai nu pavasara radiācijas salna vai agrā rudens salna bijusi. **Pirmo reizi Latvijā Dr.biol. A.Ripa un Dr.sc.ing. A. Špats radiācijas salnu analizēja 2004. un 2008.gadā (sarakste ar dienestiem ir arhīvā)! Toreiz tikai ar ZM ministra atbalstu varējām saņemt slepenos LVĢMC datus.**

Tāpēc nevar uzskaitīt par “normālas ražas” gadiem visām saimniecībām pirms 2023.g., jo ZM neradīja normālu uzskaites kārtību. LAAD veicot pārbaudi integrētā un bioloģiskā audzēšanā, nav prasības informācijai par salnām u.c. klimata kaitējumiem dabas katastrofu līmenī..

Neziņu rada arī fakts, ka Latvija neievēro Orhūzas konvencijas prasības - informēt sabiedrību par stāvokli vidē un pirms 2024. g LVĢMC neinformēja sabiedrību par pavasara radiācijas salnām (salnas zāles līmenī).

Piemēram. Pētnieciskā jaunsaimniecībā Gundegas pēdējos 5 gados - kopš 2019. g. tika viens 2024. gads bija ar normālu ražu. Dzērveņu laukos ir jāņem vērā apkārt esošās kūdras ražotnes ietekme uz mikroklimatu, kas par -2 C grādiem spēj pazemināt pavasara radiācijas salnu, sevišķi pēc sausām, saulainām dienām.

Ja ir pasludināts ārkārtas stāvoklis Latvijā - valsts mērogā, tad regulas iesaka izmantot koeficientu metodi, kam ir jābūt saistībā ar klimata ietekmi.

Pēdējā Regulā no 2022/2472. ir izmainīta likme - maksimāla kompensācija, kas **no 80% nomainīta uz 100%**. Nevajadzētu ZM "izlēkties" ar regulu nezināšanu, kopā ar citiem Regulu pārkāpumiem.

Dīvaini un nepamatoti ir projekta dokumentā rakstītie ierobežojumi kompensācijai gadījumā, "ja trūkstot naudas", jo **Pamatnostādnes un Regulas prasa kompensāciju veikt 4 gadu laikā.**

Tas ir sevišķi svarīgi ilggadīgām kultūrām, jo nākošos gados var atklāties paliekošas sekas no "dabas katastrofas gadā" saņemtā Dabas trieciena. Piemēram, irbenes mūsu saimniecībā pēc 2023.g. salnas neatjaunojās 2024.g., nīkuļoja arī 2025.g.. Pēc 2 gadu novērojumiem, nolemts tās nozāģēt. **Francijā, piemēram, pat pārstādīja augļu dārzus. Latvijā derētu nomainīt neperspektīvās dzērveņu šķirnes, ko veicina ASV , piešķirot USD 25 000 kompensāciju par 1 h .**

Dārzkopība tieši saistīta ar valsts drošību un tautas izdzīvošanu, jo ietekmē vispārējo imunitātes līmeni valstī. Piemēram, No Covid -19 Latvijā mirušo, salīdzinot ar Norvēģiju, bija par 2000 upuru vairāk. Tas ir 0,102% tautas. Zīmīgi Latvijā šausminās par Krievijas upuriem karā 150 000 – 0,108% kas ir tuvu Latvijas “virsnormas upuriem” no covid’a, bet mēs nedomājam kā palielināt ogu, augļu ražu no 7kg/pers. uz 60 kg/pers. kā Norvēģijā, lai paaugstinātu imunitātes līmeni sabiedrībā.

Piezīme: lai atvieglotu darbu, salīdzinot ZM esošos atbalsta projektus ar zemnieku tiesību garantējošām ES regulām, svarīgāko tekstu izcēlu ar “bold”.

Ceru, ka šīs piezīmes noderēs darba procesā labojot topošos noteikumus.

2025. gada 8. decembris

Parakstīts ar e- parakstu. Andris Špats, Dr.sc.ing.